



สันติภาพ ความรุนแรง ความขัดแย้ง และการวิเคราะห์ความขัดแย้ง

การวิเคราะห์ความขัดแย้งเพื่อการปรับเปลี่ยนความ
ขัดแย้งโดยสันติวิธี

เอกพันธ์ ปิณฑวณิช

- **สันติภาพคือ** สภาพการณ์ที่ปราศจากหรือลดต่ำลงของความรุนแรงในทุกรูปแบบ **(violence oriented)**
- **สันติภาพคือ** การแปรเปลี่ยนความขัดแย้งโดยสร้างสรรค์ และ **ไม่ใช่** ความรุนแรง **(conflict oriented)**

ซึ่งทั้งสองความหมายข้างต้นสื่อให้เห็นว่า

- การทำงานเพื่อสันติภาพนั้นคือการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการลดความรุนแรงโดยสันติวิธี
- การศึกษาสันติภาพนั้นคือการศึกษาเงื่อนไขต่างๆในการทำงานด้านสันติภาพ



ประเภทของความรุนแรง (violence)

- ความรุนแรงทางตรง (direct violence)
- ความรุนแรงทางโครงสร้าง (structural violence)
- ความรุนแรงทางวัฒนธรรม (cultural violence)

สันติภาพเชิงลบและสันติภาพเชิงบวก

- สันติภาพเชิงลบ คือสถานะที่ปราศจากความรุนแรงทางตรง ไม่มีการทำร้ายกัน สังคมมีความสงบ ซึ่งเราสามารถเรียกได้ว่าสังคมมีความเป็นปกติสุข
- สันติภาพเชิงบวก คือสถานะที่สังคมมีความสงบสุข ปราศจากความรุนแรง ผู้คนมีสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียม ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ได้รับความเคารพ ปราศจากการเอารัดเอาเปรียบ มีความยุติธรรม มีความสมดุลทางธรรมชาติ ซึ่งเราเรียกสถานะเช่นนี้ว่าสันติสุข

ทฤษฎีความขัดแย้ง

- ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ผิดปกติหรือไม่
- อะไรคือธรรมชาติของความขัดแย้ง
- ความขัดแย้งจำเป็นต้องมีคนมากกว่าหนึ่งคนหรือไม่
- ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่
- จะทำอย่างไรเมื่อเกิดความขัดแย้ง
- ความขัดแย้งมีความสัมพันธ์กับความรุนแรงอย่างไร
- ด้านบวกและด้านลบของความขัดแย้ง

■ ปฐมบทของการก่อเกิดความขัดแย้ง (elementary conflict formations)

- ในกรณีของข้อพิพาท (dispute) - ขัดแย้ง → คนสองคน (กลุ่มคนสองกลุ่ม) ต้องการในสิ่งเดียวกันและสิ่งๆนี้นั้นมีอยู่อย่างจำกัดหรือมีข้อจำกัด
- ในกรณีของความขัดแย้งในตนเอง (dilemma) → บุคคลคนหนึ่ง (คนกลุ่มหนึ่ง) มีเป้าประสงค์ในสิ่งสองสิ่งหรือมากกว่าที่ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ในเวลาเดียวกัน และเกิดความลังเลสับสน

พัฒนาการของความขัดแย้ง

- ความขัดแย้งแฝง (latent conflicts)
- ความขัดแย้งที่กำลังก่อตัว (emerging conflicts)
- ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นแล้ว (manifest conflicts)

ประเภทของความขัดแย้ง

- ความขัดแย้งด้านข้อมูล (data conflict)
- ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ (interest conflict)
- ความขัดแย้งทางโครงสร้าง (structural conflict)
- ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (relationship conflict)
- ความขัดแย้งด้านค่านิยม (value conflict)

การวิเคราะห์ความขัดแย้งคืออะไร

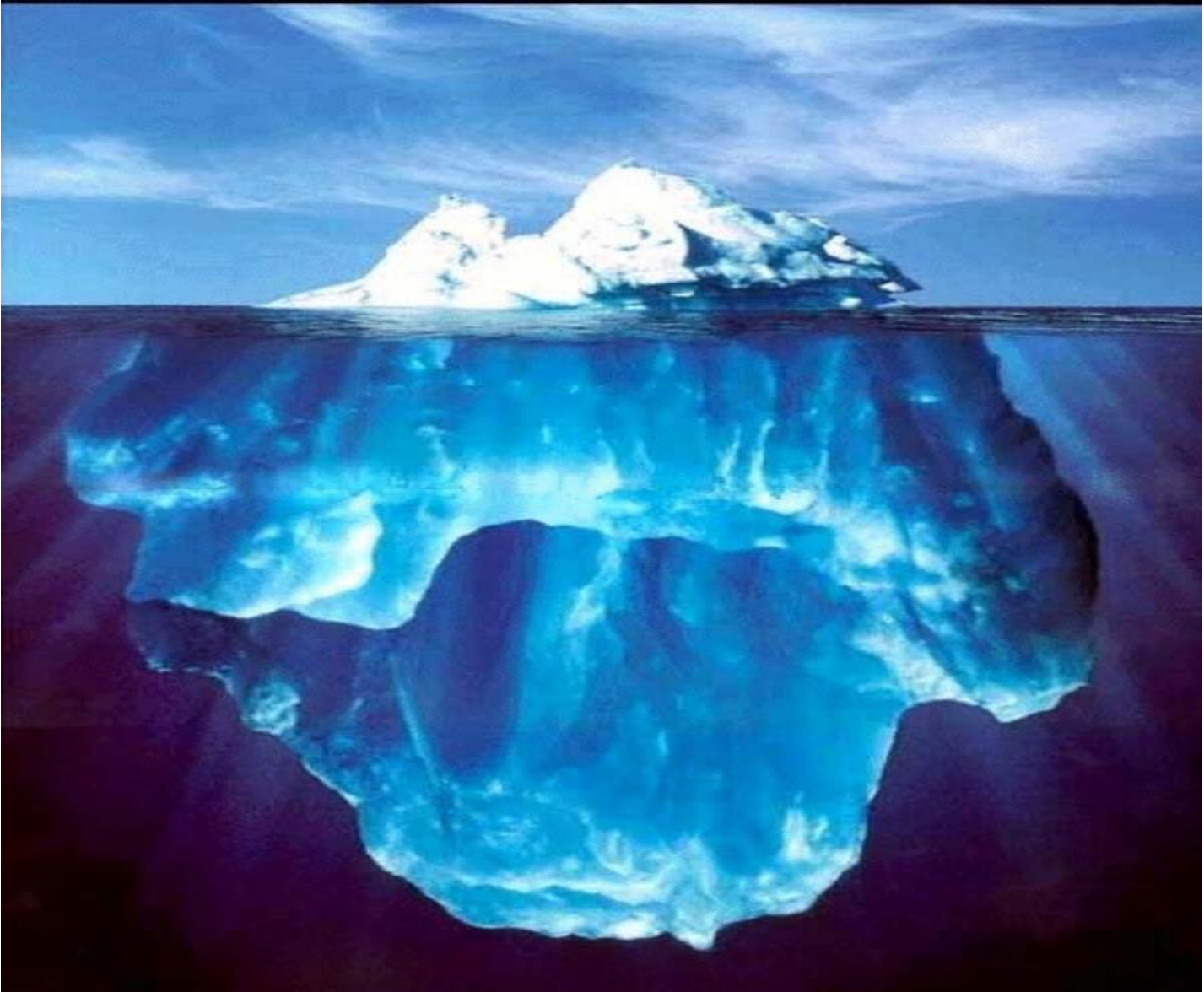
- วิเคราะห์รูปแบบของความขัดแย้ง (profile / context)
- วิเคราะห์ผู้ที่มีส่วนร่วม (คู่กรณี) ในความขัดแย้ง (actors)
- วิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้ง (causes)
- วิเคราะห์การแปรผันและพลวัตของความขัดแย้ง (dynamics of conflict)

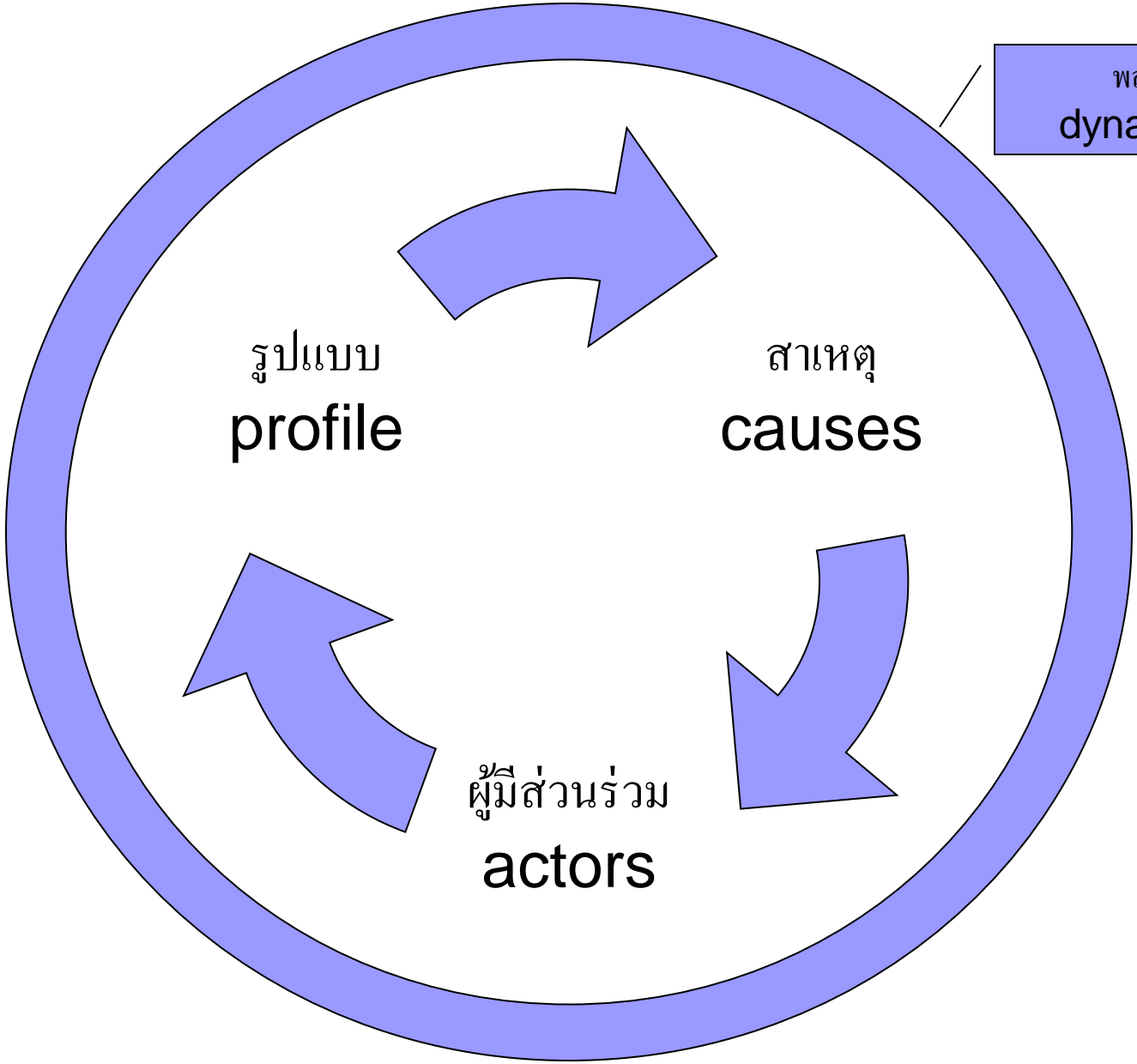
ความสำคัญของการวิเคราะห์ความขัดแย้ง

- เข้าใจองค์ประกอบของความขัดแย้งนั้นๆ
- สามารถมองความขัดแย้งนั้นๆ ได้จากหลายมิติและสามารถเชื่อมโยงพฤติกรรมของ*คู่กรณี*ต่อปรากฏการณ์ความขัดแย้งนั้นๆ
- เข้าใจสถานะของผู้วิเคราะห์ในความขัดแย้งนั้นๆ
- ข้อมูลการวิเคราะห์เหล่านี้จะช่วยให้ผู้ที่ประสงค์จะแปรเปลี่ยนความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์สามารถเลือกวิธีการที่จะใช้กับความขัดแย้งนั้นๆ

พื้นฐานที่สำคัญในการวิเคราะห์ความขัดแย้ง

- ต้องยอมรับว่าการวิเคราะห์อาจจะไม่ครอบคลุมและชัดเจนในทุกประเด็น หรือทุกด้านและองค์ประกอบ
- การวิเคราะห์ต้องครอบคลุมประเด็นหลักคือ รูปแบบ สาเหตุ ผู้มีส่วนร่วม และพลวัต ของความขัดแย้ง





พลวัต
dynamics

รูปแบบของความขัดแย้ง (profile)

- ความขัดแย้งอยู่ในรูปแบบใด
- อะไรคือมูลเหตุ
- ความขัดแย้งกระทบกับใคร หรืออะไรบ้าง
- ความขัดแย้งมีความเป็นมาหรือไม่อย่างไร (history of conflict)

สาเหตุของความขัดแย้ง (causes of conflict)

- อะไรคือโครงสร้างของสาเหตุของความขัดแย้ง
- อะไรที่ถือว่ามีแนวโน้มจะเป็นสาเหตุของความขัดแย้ง
- อะไรคือจุดเริ่มต้นของความขัดแย้ง
- อะไรที่ทำให้ความขัดแย้งยังคงดำรงอยู่
- เงื่อนไขอะไรที่จะนำไปสู่สันติภาพ (การแก้ไขความขัดแย้งนั้นๆอย่างยั่งยืน)

ผู้ที่มีส่วนร่วม (actors)

- ใครคือคู่กรณีหลัก (main actors)
- ผู้ที่มีส่วนร่วมต้องการอะไร มีจุดมุ่งหมายอย่างไร มีสถานะอย่างไร มีศักยภาพแค่ไหน และความสัมพันธ์เป็นอย่างไร
- ผู้ที่มีส่วนร่วมมีศักยภาพแค่ไหนในการสร้างสันติ
- ผู้ที่มีส่วนร่วมคนไหนที่เป็นตัวที่ทำลายขบวนการสันติ (ตัวป่วน) – (Spoilers) – และการกระทำให้เสียเรื่องนั้นเป็นความตั้งใจหรือไม่

พลวัตของความขัดแย้ง (Dynamics of conflict)

- อะไรคือแนวโน้มของความขัดแย้ง (conflict trends)
- อะไรคือหน้าต่างของปัญหา (โอกาสในการแก้ไขปัญหา) – (windows of opportunity)
- สามารถจะพัฒนาแผนการอะไร ได้จากการวิเคราะห์ที่ผ่านมา

สันติวิธีคืออะไร

- สันติวิธี = วิธีที่ปราศจากความรุนแรง
- สันติวิธี = วิธีที่แปร(แปลง)เปลี่ยน แก้ไข และจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ และไม่ใช้ความรุนแรง

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความขัดแย้ง

- การเจรจาไกล่เกลี่ย
- การเจรจาไกล่เกลี่ยแบบมีคนกลาง
- การสื่อสารอย่างสันติ
- สานเสวนา
- การลดปัจจัยของความรุนแรง
- การลดเงื่อนไขของความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรง (กระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรม, การทำงานที่โปร่งใส, การแสดงความจริงใจ ฯลฯ)
- การขอโทษ (ทั้งในลักษณะรูปแบบและในลักษณะสัญลักษณ์)
- การประท้วงโดยบุคคล หรือการชุมนุมเรียกร้องโดยสงบ ปราศจากอาวุธ การใช้กำลัง และการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ
- การคือแพ่ง, ปฏิเสธที่จะไม่ทำตามกฎเกณฑ์ที่ไม่เป็นธรรม
- และ ฯลฯ ตามแต่สภาวะการและผลที่ได้จากการคิดวิเคราะห์ (ไม่จำกัด)